

Martha Nussbaum De Breekbaarheid van het Goede 8

Theo Meereboer en Petra Bolhuis
Zie ook www.maieutiek.nl

maieutiek-college8

Kwetsbaarheid van het goede

- → we kunnen niet uitstijgen boven de endoxa van onze tijd en plaats
- → we kunnen niet om de aanwezigheid van aard/aanleg heen
- → we moeten rekening houden met de kwetsbaarheid van het goede zowel in de zin van goed karakter als goede daad
 - je kunt, door omstandigheden gehinderd, niet tot activiteit in staat zijn,
 - je kunt je goedheid kwijtraken,
 - je kunt tot goedheid in staat worden gesteld of ervan weerhouden worden. (rijkdom, betrokken zijn bij levensreddende actie, gezondheid, verstand, verlies)

maieutiek-college8

Mate van kwetsbaarheid

- De ene deugd is meer afhankelijk van omstandigheden dan de andere.
- Plato en Aristoteles; filosofische beschouwing is het meest onafhankelijk van omstandigheden.
 - Plato → denken, daar moet mens zich op richten.
 - Aristoteles → denken dat is niet het ethische leven en dus niet alleen denkend leven.

maieutiek-college8

Sommige deugden zijn alleen relationeel

- Politiek handelen,
- Vriendschap,
- Liefde.
- Als dat zo is zijn deze deugden totaal afhankelijk van anderen en van objecten i.t.t. sommige andere deugden zoals gelijkmoedigheid of matigheid.

maieutiek-college8

De mens is een zoön politikon

(blz. 481)

- Handelen in een politieke gemeenschap
- Uiterst kwetsbaar → Politiek opgeven maakt je minder kwetsbaar. (zie o.a. Phyrrho)
- Opvoeding is van belang, pedagogie van de vader heeft geen dwingende macht maar wel de wet dus onderricht vanuit de stadstaat zelf.
- Lijkt haaks te staan op idee van persoonlijke goedheid, maar die goedheid moet altijd plaatsvinden binnen de endoxa van de staat.
- De wet is vastgesteld op basis van de verschijnselen en de praktische ervaring.

maieutiek-college8

- Aristoteles -op grond van de ervaring –stelt vast dat het onmogelijk is dat iedereen hetzelfde voortreffelijke leven leidt.
- Gekoppeld zijn aan de noodzaak = domweg niet voldoende vrijheid hebben om zich te wijden aan het goede leven.
- Vervulling van de noodzaak is voorwaardelijk voor het goede leven in een staat.
- Geen ideaal maar keiharde realiteit met alle kwetsbaarheid van dien.

maieutiek-college8

Wat belemmert voortreffelijkheid?

- Geen vrijheid hebben (slaaf zijn = een ander toebehoren)
- Monotone arbeid verrichten (boer zijn)
- Geen kans op een politieke functie hebben (kans hebben maar niet invullen is iets anders) Blz 478

maicutek-college8

Vrijheid is voor mens altijd met anderen

- Menselijke kwetsbaarheid kunnen we daarom niet omzeilen, maar we kunnen ons wel richten op het minder kwetsbaar maken van die wereld.
- Dus meer techne, maar nooit ten koste van het nieuwe en de autonomie en de vrijheid, want dan gooi je met het bereiken het doel weg. (blz 483)

maicutek-college8

Een paar verschillen

- 1 Stad versus familie
 - Plato; alleen stad is familie,
 - Aristoteles ; conflicten zijn nodig anders is het allemaal te waterig
- 2 Exclusieve intieme relaties
 - Plato; wil deze opheffen (ouderschap, monogamie)
 - Aristoteles ; exclusieve bindingen zijn waarom we ons inspanssen in de stad
- 3 Conflict
 - Plato ; eenheid zien is conflict opheffen.
 - Aristoteles; geen conflict is uniciteit niet tot bloei laten komen. (blz 484)

maicutek-college8

Filia (485 e.v.)

- Nussbaum definieert dat je duurzaam en ongehinderd alle dingen doet die mensen van belang achten voor een goed leven als mens.
 - Ideaal nastreven?
 - Ja, maar dat ideaal is nu niet afhankelijk van de idea, dus niet eeuwig.
 - Het ideaal komt voort uit de endoxa (in dit geval over vriendschap) en dus kan veranderen onder invloed van de endoxa.
- (voorbeeld gezin vroeger en nu).

maicutek-college8

Menselijke relaties open voor kwetsbaarheid

- Mensen met goed karakter zijn moeilijk te vinden;
- Toeval of je zo iemand vindt,
- Vertrouwen is noodzakelijk,
- Levensomstandigheden moeten gunstig zijn.
- Zo'n relatie is dus open voor kwetsbaarheid juist omdat het zo waardevol is en zo moeilijk te bereiken. Omdat het duurzaamheid vergt staat de relatie onder invloed van het toeval.

maicutek-college8

Kwetsbaarheid van menselijke bestaan

- Aristoteles heeft zelf duidelijk problemen met ouderdom en ziet stuursheid en ouderdom hand in hand gaan.
- Maar zelfs als de filia dat allemaal doorstaat, dan wacht ons allen de dood.
- Verdriet grijpt in, in het gevoel van eudaimonia en dat is geen kwalijke tekortkoming die we zouden moeten vermijden. Het is een passende reactie.

maicutek-college8

Waarom toch kiezen voor relaties;

A Instrumenteel

- hechting is van belang bij opvoeding en politiek vorming,
- natuurlijke liefde is doorslaggevend in opvoeding,
- algemene liefde in staatsopvoeding geeft geen betrokkenheid en heeft de kracht niet om de ziel te vormen,
- individuele liefde kan inspelen op individualiteit van het kind,
- individuele filia kan een steun zijn in wat je onderneemt,
- zelfkennis neemt toe door mensenkennis van iemand die je als goed ervaart en van nabij meemaakt.

maieutiek-college8

Waarom toch kiezen voor relaties;

B Intrinsiek

- filia is intrinsiek goed omdat we een leven zinder filia als niet goed zouden ervaren,
- filoi en filia zijn niet iets dat wordt nagestreefd omwille van ieders anders dan zichzelf en dus intrinsiek goed, (blz 500)
- iemand die tegen deze opvatting over het goede leven spreekt en zin ervaart in dat debat sluit zichzelf evenals bij de argumentatie tegen het idee van non-contradictie uit van het goede menselijke leven of moet zwijgen,
- Het is niet wetenschappelijk of Platoons gefundeerd maar op basis van onze natuurlijke ervaring. Dat heeft de beperking van het menselijk leven, maar daar hebben we het immers ook over!

maieutiek-college8